

Lansering og pressekonferanse Follominne 2019 – Follo Museum torsdag 7. november.

Velkommen til årets viktigste begivenhet for Follo historielag, lansering og presentasjon av årets FOLLOMINNE. Og i dag lanseres FOLLOMINNE nr. 57 i rekken siden starten i 1951. Årets utgave er på hele 192 sider. Med 19 artikler skrevet av til sammen 18 forfattere. Men innsatsen begrenser seg ikke kun til artikler i Follominne. Årboken beskriver hele tre lokalhistoriske bokutgivelser, i tillegg kommer en videomelding. På YouTube finner en nå spennende lokalhistorie fra Follo.

Årboken spenner som vanlig over et vidt felt av temaer, og har artikler fra samtlige seks kommuner i Follo som vist i følgende tabell:

Kommune	Artikkel
Frogn	4, 7, 10, 11, 16
Nesodden	1, 16
Oppegård	1, 2, 5, 9, 14, 16, 19
Ski	1, 5, 9, 12, 16, 19
Vestby	3, 15, 16
Ås	2, 8, 10, 16, 17

For Follo-historier vises det spesielt til artikkel 3, 4, 6, 9, 13, 18.

1) Hoppспорт i Follo – i Ski, Oppegård og Nesodden

Bjørn Egil Jensen, Stein Turtumøygard og Geir Hammer

Historien om hoppporten i Follo er delt i to deler, stoffet er for omfattende til å kunne bli fortalt i en og samme årbok. Historien til hoppporten i Frogn, Ås og Vestby er planlagt til neste år.

Her beskrives til sammen 52 hoppbakker, og 8 idrettslag som hadde hopp på programmet. Historien om hoppporten er også historien om et imponerende dugnadsarbeid. Det var frivilligheten som gjorde sporten mulig. Med imponerende innsats sommer som vinter. Og hopperne kunne ha lang vei å gå til hoppbakken, med skiene på skulderen.

- Om sommeren var det anleggsarbeid, å bygge og forlenge unnarennet, bygge og vedlikeholde stillas, skihopp, dommertårn, og etablere bakkebelysning med lysmaster.
- Om vinteren måtte bakkene klargjøres og prepareres, foran hver trening og foran hver konkurranse. Beinrøking av unnarennet måtte til.
- Og året rundt måtte klubbene skaffe inntekter til alle aktivitetene.

2) Videomelding: Gamle Mossevei – Viken kulturarv

I tillegg til tradisjonelle bokmeldinger åpner Follominne nå også for Videomeldinger.

Langs vestsiden av Gjersjøen har vi en unik veistrekning, nemlig Gamle Mossevei. Og på YouTube finnes nå en video fra Akershus Fylkeskommune som viser den spennende historien til Gamle Mossevei. Fra Oslo, gjennom Oppegård og frem til sydenden av Gjersjøen, i Ås.

3) Guri Vallevik Håbjørg fikk Akershus Kulturvernpris (Gjertrud-prisen) for 2018.

Elin Aas og Bjørn Egil Jensen

Guri Vallevik Håbjørg fikk Akershus Kulturvernpris (Gjertrud-prisen) for 2018 under vår 70 år-jubileumsfeiring.

Follo historielags feiret sitt 70-års jubileum med en hyggelig lunsj på Vestby prestegård 17. oktober 2018 (for sent til å komme med i fjorårets Follominne), og her fikk Guri Vallevik Håbjørg Gjertrud-prisen for 2018. Gjertrud-prisen består av diplom samt 20.000 kroner.

4) Konsolidering av Follo museum - Stiftelsen Follo museum og stiftelsen Haakon Ødegaarden er begge konkurs og nå nedlagte. Hva er status?

Bjørn Egil Jensen, Hans Olav Moen og Gjermund Stormoen

Follo Historie- og Museumslag har gjennom årene fra starten i 1948 samlet store beløp gjennom gaver og arv, i tillegg er det utført et enormt frivillig arbeid. Men i 2017 måtte laget innlevere en konkursbegjæring. Hva hadde skjedd? Hvor er verdiene i dag? Hva betyr dette for besøkende av Follo museum? Dette er fortellingen.

Fortellingen avsluttes med to avsnitt om historien til Follo museum, først den kronologiske historien fra starten i 1948 og til sist historie fra museets nyere historie.

5) Havreaks eller salamander? Valg av kommunevåpen for Nordre Follo kommune

Dagfinn W. Jakobsen, Ski bibliotek.

Ved kommende årsskifte slås Ski og Oppegård kommune seg sammen og blir til Nordre Follo kommune. Kommunevåpnene for de kommunene går da ut av bruk, her fortelles historien bak valg av nytt kommunevåpen for Nordre Follo kommune.

6) Akershus fylke ble kun 100 år.

Elin Aas

Follofolk bor i Akershus fylke, og det har vi gjort de siste 100 år. Akershus fylke så dagens lys 1.1.1919, og 100 år senere forsvinner Akershus som eget fylke og slås sammen med Østfold og Buskerud til Viken fylke. Akershus fylke het tidligere Akershus amt som ble etablert allerede i 1662, og artikkelen beskriver hvordan man organiserte dette forvaltningsområde fra 1662 og frem til i dag. Vil også Viken bli 100 år?

7) Bokmelding: Isdrift i Frogn

Boka forteller i bilder og tekst om is skjæring i Frogn. Tjern og dammer rundt om i bygda gleder oss i dag, men i perioden fra 1850 og gjennom 100 år ble det skåret is på dem. Tjernene er naturlige, dammene er kunstige.

8) Fruktanvendelseshuset ved Norges landbrughøiskole og aktiviteter der

Finn Måge

Fruktanvendelseshuset er også vist på baksiden av årets Follominne.

Et staselig hus som ble tatt i bruk høsten 1901, og her ble det drevet forskning og undervisning innen foredling og konservering av frukt, bær og grønnsaker. Målet var at produktene kunne bli brukt i gjennom hele året, og ikke kun i noen få høstmåneder. For eksempel at fruktdrikk kunne bli en folkedrikk gjennom hele året.

Som et resultat av virksomheten her ble det etablert en rekke saftpresserier rundt om i landet, det mest kjente her er «Askim frukt- og bærpresseri».

9) Bergenserne i Q-laget

Frode Bygdnes, Harstad - nevø til Haakon-John Johnsen.

Q-lagene var elitesoldatene til i hjemmefronten, og Q-laget i Ski besto av medlemmer fra Oppegård og Ski. I tillegg ble også to bergensere tatt opp i laget. Hvem disse var har vært ukjent frem til nå. Bergensgutta snakket aldri om hva de gjorde under krigen, men på slutten av sitt liv fortalte en av de hva han hadde deltatt i. Dette er også en fortelling om hvordan det var å være Q-soldat, om hvordan de frøs og hvor redde de var. De var klar over at hver dag kunne være deres siste

10) Fra mordbrann i Hallangspollen i Frogn til henrettelse foran Ås kirke i 1774.

Solveig Krogsrud

Her fortelles en bloddryppende historie som starter med mordbrann på en husmannsplass i Hallangspollen i Frogn til henrettelse foran Ås kirke i 1774. Dette er en historie med mange ulike kilder, både i nåtid og fortid.

Mordbrannen skjedde på husmannsplassen Pollen, men hvor lå denne? Artikkelen beskriver hvor nær man har vært ved å finne nøyaktig hvor denne lå. Herved sendes ballen videre for ytterligere leting.

11) Bokmelding: Knut Magnus Hansens nedtegnelser fra krigen

Nedtegnelser fra 2. verdenskrig ble funnet igjen etter å ha ligget 70 år ulest i en skrivebordsskuff. Og nedtegnelsene gir et innblikk i hvordan krigshendelser ble opplevd der og da, mens de faktisk skjedde. Knut Hansen skrev om de store krigshendelsene, og om dagliglivet i lokalmiljøet, om bombing og arrestasjoner, varemangel og rasjonerings.

12) Historien om vennskap og samhold blant jentene på telefonsentralen i Ski og Tomter på 50-, 60- og 70-tallet.

Marit Kristin Karlsen og Mona Karlsen

En spennende historie om forholdene i arbeidslivet kun få år tilbake. Først fortelles historien om hvordan det var å være innflytter til Ski og Tomter på 1950-tallet. Deretter om forholdene i arbeidslivet hos en svært attraktiv arbeidsgiver; Televerket. Til sist fortelles litt om fritidsaktivitetene for fire unge jenter. Tidene var svært forskjellige fra tiden i dag.

13) I år er det 300 år siden norske styrker erobret Strømstad og rev store deler av byen, året 1719.

Bjørn Egil Jensen

For 300 år siden hadde den dansk-norske konge, Frederik IV ambisjoner å ta tilbake Bohuslen som var tapt til Sverige 59 år tidligere. Han benyttet anledningen nå som sin fetter Karl 12 var død, og Sverige var et utarmet land.

Her fortelles en spennende historie skrevet med god hjelp fra Strømstad museum.

Krigen fikk også store følger for befolkningen i Follo. Tre år tidligere hadde lokalbefolkningen i Follo opplevd fiendtlige styrker på gjennommars, nå var det vennlige styrker på gjennommars. Forskjellen var ikke stor. Begge deler førte til store lidelser for befolkningen i Follo.

Stormaktenes inngripen gjorde at vi ikke fikk Bohuslen tilbake.

14) Bokmelding: Gårdene i Oppegård og menneskene som bodde der – Nå har også Oppegård kommune fått sin gårdshistorie som en av de siste kommunene i Akershus fylke.

Nils B. Olsen

Her fortelles historien til de 17 middelaldergårdene symbolisert i Oppegårds kommunevåpen.

15) Soons Børnebibliotek 150 år - Et ukjent bibliotek jubilerer

Berit Sæbø og Paul Sporsheim

Biblioteket ble startet i 1869 da overtollbetjent Henrik Stoltenberg donerte de første 59 bøkene. Mottager var Christian Hansen som var lærer ved Son skole. Biblioteket ble da startet. Dette var et leiebibliotek, med avgift for hvert lån.

Protokollen for utlån er funnet, og lånerne var både barn og voksne. Men hva leste de? Her fortelles hva som var mest populært å lese blant de 327 lånerne.

Artikkelen gir også en god beskrivelse av Son-samfunnet på den tiden biblioteket eksisterte. Biblioteket ble nedlagt ca. 1900, først på slutten av 1930-tallet kunne folk i Son låne bøker på et bibliotek igjen

16) Historien hvordan poteten etter hvert ble en våre viktigste matvarer med god hjelp av potetprestene og gode lagringsforhold i potetkjellere.*Anne Birgit Bævre*

Fortellingen starter med at poteten ble hentet til Europa på 1500-tallet av spanjolene etter deres erobring av Sør-Amerika. Den var da kultivert gjennom årtusener hos Inkaene i Andesfjellene.

Den første skriftlige kilde om poteten i Norge kan en finne i en hagebruksbok, utgitt i 1694. Potenes inntog ble møtt med stor skepsis, så utbredelsen gikk sakte. Men etter nødsårene tidlig på 1800-tallet ble det fart i potetdyrkingen i Norge. Potet og salt sild ble viktig dagligkost. Poteten ble også viktig for fremstilling av brennevin og akevitt. Det var bedre å produsere norsk fremfor å importere.

For lagring var en avhengig av gode potetkjellere, for å unngå frostskafer. En god potetkjeller kunne være forskjell på liv og død. Potetkjellere fantes i stort antall her i Follo, men antallet reduseres nå raskt. Artikkelen avsluttes med eksempler på potetkjellere i Follo.

17) Hovedbygningen på Bjørnebekk er hundre år*Sven Lindblad*

Hovedbygningen på Bjørnebekk er hundre år, ingeniør og skipsreder Einar Pedersens nye hjem i Ås sto ferdig i 1919. Bygningen er et kjent landemerke ved Kroerveien i Ås.

Bygningen er fortsatt imponerende og vel verd et besøk. I 1919 måtte den virke utrolig imponerende. Einar Pedersen flyttet fra Ås allerede i 1923, og etter dette skjedde det mye på Bjørnebekk. Det var lenge Norges største kursted for alkoholikere og senere asylmottak. I 1995 ønsket eieren å rive huset. I stedet ble bygningen leid ut til Neijing-skolen Stiftelsen Ling, en skole som tilbyr utdanning og behandling innenfor tradisjonell kinesisk medisin. Stiftelsen pusset da opp hovedbygningen, og reddet den fra forfall og riving.

18) Bakenfor Gamle Dager - fra Trygve Viks hefte om gamle dager i Follo*Solveig Krogsrud*

Dette er et hefte på 99 sider utgitt i 1974 og som omhandler historier hentet fra Follobygdene i tidsrommet 1650-1850. Forfatteren innleder med å skrive: Når en søker gjennom gamle protokoller fra Follo i Riksarkivet og i Statsarkivet (rettsprotokoller og kirkebøker) ser en av og til mennesker stige frem fra de enorme dokumentksamlingene.

Heftet kan ikke lenger kjøpes, men kan leses på nettet, på bokhylla.

19) Kulturminner i Follo-skauene*Elin Aas og Egil Wenger*

Ski og Oppegård HL samarbeider med turorienteringen Skautraver'n, også i år er det lagt ut åtte «historiske poster». De historiske postene markeres som vanlig med info-tavler, og viser viktige kulturminner. Området for Skautraver'n er Sørmarka med tilstøtende områder i Oppegård, Ski og Ås kommune.

Årsmelding 2018 for Follo museum, Son kystkultursenter og Roald Amundsens hjem

Årsberetning for 2018 – Follo historielag

Forfattere i Follominne 2018

Med vennlig hilsen,

Bjørn Egil Jensen

Redaktør